

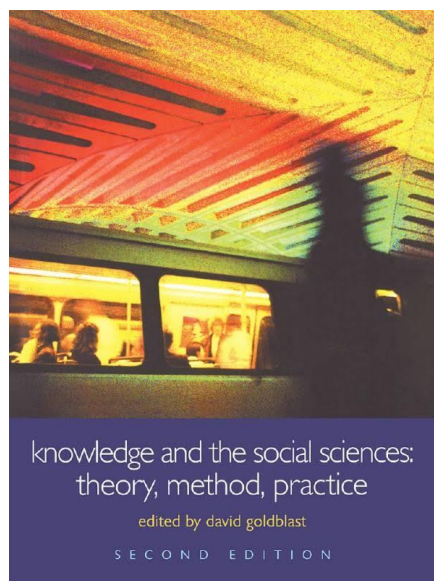
Book Review: Knowledge and The Social Sciences: Theory, Method, Practice

โชติศา ขาวสนิท (Chotisa Cousnit)

ดร., อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Dr., Lecturer, Faculty of Political Science, Burapha University

E-mail: shotisa@go.buu.ac.th

Goldblatt, D. (2004). *Knowledge and the social sciences: theory, method, practice* (2nd ed.).
London: Routledge. (192 Pages).

Received: 12 May 2024

Accepted: 22 May 2024

หนังสือเล่มนี้เกี่ยวกับปรัชญาสังคมศาสตร์ ในประเด็นความรู้ผลของความรู้ต่อสังคม วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับอำนาจ ในหนังสือยังกล่าวถึงแนวคิดของ นักคิดด้านสังคมศาสตร์ท่านต่าง ๆ หนังสือประกอบไปด้วยสี่บทดังต่อไปนี้

1. การแพทย์และความรู้ทางการแพทย์ (Medicine and Medical Knowledge)
2. ศาสนาและความรู้ทางศาสนา (Religion and Religious Knowledge)

3. การเมืองด้านสิ่งแวดล้อมและอุดมการณ์ทางการเมือง (Environmental Politics and Political Ideologies)

4. ความรู้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสังคมศาสตร์ (Knowledge, Social Change and Social Sciences)

สาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้ David Glodblatt อธิบายไว้อย่างน่าสนใจโดยเริ่มตั้งแต่การเขียนบทนำที่เข้าใจง่าย และเริ่มจากการวิเคราะห์เรื่องใกล้ตัวของมนุษย์เราก่อน นั่นคือ การชี้ถึงบทบาทของภาษาในการจัดระเบียบความเป็นไปให้กับทั้งสิ่งที่เรารู้เราเห็น และสิ่งที่เราไม่สามารถรู้ไม่สามารถเห็น ภาษาที่ต่างกัน จึงมีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เช่น ชาว Inuit มีคำศัพท์เกี่ยวกับหิมะมาก พวกเขาสังเกตหิมะได้ ละเอียด ชัดเจน และมองเห็นความซับซ้อนของพายุหิมะได้มากกว่า

พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และการฝึกฝนเฉพาะทางมีผลต่อแนวทางที่แตกต่างกันในการวินิจฉัยสิ่งเดียวกันต่างกัน เช่น แพทย์ที่ศึกษาถึงสารเคมีในสมอง เห็นว่าสารเคมีในสมองที่ไม่สมดุลว่าเป็นสาเหตุของความป่วยไข้ทางจิตใจ ซึ่งแพทย์ด้านนี้มักจะไม่วะหนักถึงความสำคัญของจุลชีววิทยาว่าเป็นสาเหตุของเรื่องดังกล่าวได้เช่นกัน

สถาบันมีอิทธิพลในการจัดระเบียบเนื้อหาและกำหนดจุดยืนและสถานะของระบบความรู้ ระบบความรู้ที่มีความชอบธรรมต่อสาธารณะจะมีระบบการตรวจสอบตรวจสอบและมีพลังบังคับ ผู้เชี่ยวชาญคือผู้เข้าถึงระบบความรู้และได้รับการยอมรับจากสังคมโดยมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายรองรับในการวินิจฉัยเรื่องที่เชี่ยวชาญ เช่น แพทย์ซึ่งมีฐานความรู้ทางการแพทย์ย่อมมีอำนาจในการเขียนใบรับรองแพทย์ให้หยุดพักรักษาตัว และสั่งยา การแพทย์สมัยใหม่ ซึ่งเป็นการแพทย์กระแสหลักตามธรรมเนียมมีสถานะสูงกว่าสมุนไพรบำบัด (aromatherapy) และศาสตร์การรักษาจากธรรมชาติ (homeopathy) สถานะที่สูงกว่าเอื้อต่อการได้รับอำนาจหน้าที่ อิทธิพล และเกียรติยศจากสังคมและแวดวงการแพทย์มากกว่าตามไปด้วย

การผลิต การกระจาย และการสร้างความชอบธรรมของความรู้จำเป็นต้องเข้าถึงทรัพยากรด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ทรัพยากรเหล่านี้ก็ไม่ได้กระจายออกไปอย่างเท่าเทียมกัน

อย่างไรก็ตาม ในอดีต ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญได้รับการยอมรับและไว้ใจ แต่ตอนนี้ อำนาจหน้าที่ของศาสตร์ทางการแพทย์ถูกท้าทายจาก 1. คำวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องความเป็นกลาง (neutrality) และความเป็นวัตถุวิสัย (objectivity) ของศาสตร์ทางการแพทย์ 2. กรอบความคิดทางเลือกที่พัฒนาขึ้นมาจากปฏิบัติการทางการแพทย์ทางเลือกที่เป็นที่สนใจมากขึ้นพร้อม ๆ กับทิศทางการสนใจในระบบความเชื่อและจิตวิญญาณทางเลือกที่มีมากขึ้น

นอกจากนี้ อุดมการณ์ทางการเมืองกระแสหลัก ได้แก่ เสรีนิยม สังคมนิยม และอนุรักษนิยมเผชิญกับภัยคุกคามจากสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม และเผชิญกับการเรียกร้องจากจุดยืนของขบวนการ

สิ่งแวดล้อมนิยม ซึ่งกดดันให้อุดมการณ์กระแสหลักต้องหันมาพิจารณาข้อสันนิษฐานในเชิงปทัสฐานที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

ในบริบทของสังคมแห่งข้อมูลข่าวสารที่ความรู้มีหลากหลายและซับซ้อน ระดับความเชื่อถือต่อรัฐบาล ผู้เชี่ยวชาญ และชนชั้นนำลดน้อยลง และเปิดต่อการตรวจสอบอย่างวิพากษ์มากขึ้น

ความรู้มีผลสำคัญต่อสังคม

หากใครคนหนึ่งรู้สึกว่ามีปัญหา แต่จริง ๆ อาจแค่เหนื่อย ทำงานหนักเกินไป หรือว่าเมาค้าง หรือกรณี que คนหนึ่งรู้สึกว่ามีปัญหาทำงานหนัก ปัญหา เพราะทำงานหนัก แต่หมอบอกว่าเป็นโรคหัวใจเฉยๆ ความรู้เชิงอัตวิสัย คือ ความรู้สึกว่ามีปัญหา ส่วนความรู้จากผู้เชี่ยวชาญนั้น คือ การวินิจฉัยจากแพทย์ซึ่งมีฐานมาจากประสบการณ์และการฝึกฝน กรณีความเจ็บไข้ได้ป่วยนั้น แหล่งความรู้มาจาก 1. ตัวเราเอง 2. คนที่รู้จักเราบอก 3. แพทย์ 4. ภาษาและปฏิบัติการที่สร้างความรู้ อำนาจหน้าที่ของแพทย์ ส่วนหนึ่งวางอยู่บนฐานของอภิปรัชญาแห่งการเข้าถึงความรู้และระบบการจำแนกประเภทความรู้ที่พิเศษเฉพาะทาง

ประเภทของความรู้

ความรู้แบบอัตวิสัย ความรู้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนบุคคล ขณะที่ความรู้แบบวัตถุวิสัยนั้นเป็นอิสระอย่างสมบูรณ์จากผู้ค้นพบ ราชสมาคม (The Royal Society) ซึ่งอภิปรายประเด็นทางการแพทย์ปรัชญา และธรรมชาติ ได้ชี้ว่าองค์ประกอบแห่งความรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ชุมชน และการอ้างความเป็นวัตถุวิสัย

วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์

โดยทั่วไปแล้ว วิทยาศาสตร์ธรรมชาติสันนิษฐานว่า มีโลกทางวัตถุที่สามารถวัดได้ สามารถสำรวจตรวจสอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แน่นอนว่า วิทยาศาสตร์มีแนววิเคราะห์ที่หลากหลายซึ่งรวมถึงการสังเกต การให้เหตุผลในเชิงตรรกะ การทดลองแบบมีโครงสร้างที่มีการทำซ้ำปรากฏการณ์โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบผลการทดลอง

วิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ รวมการสังเกตและการทดลอง เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับโลกทางวัตถุ โดยมีเป้าหมายในการเข้าใจ ทำนาย และในบางระดับ เพื่อควบคุมโลก

วิทยาศาสตร์สมัยใหม่เกิดขึ้นในโลกตะวันตกในศตวรรษที่ 18 ในยุคแห่งแสงสว่าง (The Enlightenment) นับจากนั้น วิทยาศาสตร์ที่สมเหตุสมผล (rational) และเป็นเชิงประจักษ์ (empirical) ได้เข้ามาแทนที่ศาสนาในฐานะเป็นแหล่งที่มาที่ครอบงำเป็นใหญ่ของความรู้ ส่งผลให้วิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์และผู้มีอำนาจหน้าที่ที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เป็นที่รับรู้กันตามธรรมเนียมนิยมว่าอยู่เหนือระบบความรู้แบบอื่น

ยุคแห่งแสงสว่าง หรือ ยุคแห่งเหตุผล เป็นขบวนการทางสติปัญญาในศตวรรษที่ 17 - 18 ซึ่งเชื่อว่า โดยพื้นฐานแล้วมนุษย์มีเหตุผล และจิตใจดี และเชื่อว่า ความรู้ ควรจะได้รับการยอมรับ เมื่อผ่านการพิสูจน์ด้วยเหตุผล ไม่ใช่ผ่านการยอมรับจากประเพณีและศาสนา

วิทยาศาสตร์ตะวันตกสมัยใหม่ มีฐานอยู่ที่วิธีการทดลองตามแนวทางของฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon, 1561 - 1626) ที่อ้างว่า เราสามารถสร้าง ผลิต ข้อมูล ที่ไว้วางใจได้เกี่ยวกับโลก การสังเกตและการทดลองซ้ำที่ให้ผลเหมือนเดิม สร้างข้อสรุป ที่ไว้วางใจได้ นี่คือการอุปนัย

ต่อมาในทศวรรษที่ 1930s ปอปเปอร์ (Popper) ทำทลายวิธีการแบบอุปนัย เขาเสนอแนะวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์และให้เหตุผลบนพื้นฐานการตั้งข้อสงสัย และการตั้งคำถามอย่างต่อเนื่อง ปอปเปอร์ชี้ว่า เราควรสร้างทฤษฎีที่สามารถพิสูจน์ผิดได้จากหลักฐานและการตรวจสอบ มากกว่าจะพยายามยืนยันสิ่งที่เรารู้อยู่แล้ว ทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบควรจะได้รับการยอมรับและถือว่าใช้ได้แบบชั่วคราวไปก่อนว่าเข้าใกล้ความจริงมากกว่าทฤษฎีที่ถูกปฏิเสธ หรือถูกพิสูจน์ว่าผิด (falsify) ฉะนั้น ผลก็คือ ทฤษฎีที่แข็งแกร่งที่สุดเป็นทฤษฎีที่มีศักยภาพสูงสุดในการเข้ารับการทดสอบในอนาคตมากกว่าทฤษฎีที่สามารถเพียงแค่ให้คำอธิบายขยายความรู้เดิมและหลักฐานที่ยืนยันความรู้เดิมอยู่แล้ว

ปอปเปอร์เรียกร้องให้นักวิทยาศาสตร์ตั้งคำถามลงไปถึงระดับรากฐานและให้เป็นผู้สังเกตการณ์ที่แยกตัวเองออกมาพอจนสามารถปฏิเสธทฤษฎีได้เมื่อมีหลักฐานแย้ง แม้ว่าตนเองจะเชื่อในทฤษฎีอย่างมากก็ตาม ต้องช่างสงสัยต่อญาณทัศนะแบบสามัญสำนึก การตั้งคำถามกับความเชื่อแบบเดิม ๆ ที่เคยเชื่อถือกันมา เช่น ความเชื่อที่ว่าทานสมุนไพรวัดนี้แล้วหายป่วย ความเชื่อเช่นนี้ขาดความชัดเจนว่า สมุนไพรดังกล่าวช่วยได้จริงหรือไม่ สิ่งที่เราควรจะทำก็คือการทดลองแบบเปรียบเทียบ เช่น สมุนไพวนี้กับชาเปปเปอร์มินต์ให้ผู้ป่วยทาน แล้วดูผลออกมาเปรียบเทียบกัน และควรจะทดลองแบบอำพราง (blind test) เพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

โทมัส คูห์น (Thomas Kuhn) มองว่า นักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ไม่ได้ทดสอบหรือสร้างทฤษฎี ความห่วงใยใส่ใจหลัก คือ การแก้ปัญหาที่นักวิจัยก่อนหน้านี้ตั้งไว้ เมื่อเขาปฏิบัติงานแบบวิทยาศาสตร์ปกติ (normal science) เขากำลังพัฒนาระบบทศน์เดิมที่ยึดถือกันทั่วไปในวงการวิทยาศาสตร์ แต่ในช่วงเวลาของวิทยาศาสตร์ปฏิวัติ (revolutionary science) ระบบทศน์เดิมถูกตั้งคำถาม ไม่ใช่เพราะระบบทศน์ใหม่มีพลังการอธิบายที่เหนือกว่า แต่เพราะเหตุการณ์ภายในสังคม ทำให้ระบบทศน์ใหม่เป็นที่ยอมรับมากขึ้น วิกฤติ คือ หัวใจที่กระตุ้นให้เกิดความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์เป็นสถาบันทางสังคม อย่างแท้จริงที่มีพลังในการตีกรอบขอบข่ายนักวิทยาศาสตร์ภายในสาขา การนำเสนอข้อสังเกตใหม่ ๆ หรือ ประเด็นใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ได้ดำเนินคู่กันไปกับปฏิบัติการของวิทยาศาสตร์ปกติ อย่างไรก็ตาม บางครั้ง ข้อสังเกตหรือประเด็นใหม่ ก็สร้างความขัดแย้งในกรณีที่มีการทดลองประเด็นที่ศึกษาใหม่ได้ให้ผลลัพธ์แบบเดียวกับการทดลองที่มีอยู่เดิม นักวิทยาศาสตร์ตีความต่างกันขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ปอยครั้งที่วิทยาศาสตร์ปกติ กับวิทยาศาสตร์ระบบทศน์ใหม่ ปะทะกันจนวายเป็นถึงขั้นการปฏิวัติวงการวิทยาศาสตร์ คูห์น ทำทลายแนวคิดที่มองว่า ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไม่ใช่เส้นตรงเส้นเดียว แต่ถูกสร้างขึ้นแบบปะติดปะต่อกัน

เนื้อหา (content) กับบริบท (context) ไปด้วยกัน

วิทยาศาสตร์บอกเป็นนัยถึงสังคมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ แนววิเคราะห์แบบสร้างสรรค์ทางสังคม ในการศึกษาความรู้ ความรู้ไม่ใช่การค้นพบสิ่งที่ลอยอยู่ และความรู้ก็ไม่ได้อยู่ลึกในตัวเราแล้วรอให้เรา มาปลดปล่อย ความจริงถูกสร้างขึ้นโดยผ่านวาทกรรม ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ที่วิทยาศาสตร์ที่มีวิธีการและ การสืบเสาะที่เหมาะสม การสร้างความรู้สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ฟูโกต์มองว่า ความรู้ถูกสร้างขึ้นโดยผ่านภาษาและปฏิบัติการกำหนดความหมายให้กับภาษา ดังเช่น รัฐเข้ามาแทรกแซงพื้นที่ส่วนบุคคลด้วยการสร้างแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม แนวคิดเกี่ยวกับประเภทของบุคคลซึ่งสร้างขึ้นจากวาทกรรมทางการแพทย์ สภาพของร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชื่อและความหมายของร่างกาย ถูกสร้างขึ้นโดยผ่านวาทกรรมทางวิทยาศาสตร์และวาทกรรมทาง การแพทย์ ร่างกายของมนุษย์แบบใดที่จะได้รับการจัดประเภทให้อยู่ในแบบที่สุขภาพดี ไม่ดี ขึ้นอยู่กับ ความรู้ทางการแพทย์ที่ถูกสร้างขึ้นมา และบ่อยครั้งที่หน่วยงานที่เป็นทางการความรู้นี้ไปใช้ ความรู้และ อำนาจถูกเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก เป็นไปไม่ได้ที่จะอภิปรายถึงความรู้โดยไม่พิจารณาถึงพื้นที่แห่งการ ใช้อำนาจในการสร้างความรู้ซึ่งพื้นที่นั้นมีอยู่หลากหลายมากมาย

การวิจารณ์แนวความคิดของฟูโกต์

แนวความคิดที่ว่าความหมายถูกสร้างขึ้นโดยผ่านวาทกรรม ฟูโกต์วิเคราะห์เรื่อง กาย (body) แต่ดูเหมือนว่า การวิเคราะห์นั้นจะเป็นการเบียดขับ ประสบการณ์ที่ผู้คนมีต่อร่างกายของตนเองออกไป อีกทั้งเป็นแนววิเคราะห์ที่เน้นสังคมและวัฒนธรรม โดยละเลยธรรมชาติและร่างกาย ทั้งที่จริงมันเป็นไปทั้ง สองทาง ธรรมชาติและร่างกายมีผลต่อวัฒนธรรมด้วย ส่วนปัจจัยทางสังคม กำหนดกรอบและทิศทางและ สร้างความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ

ฟูโกต์ทำให้ร่างกายจมอยู่ในวาทกรรม การวิเคราะห์ของฟูโกต์เป็นการลดบทบาทและอิทธิพล ของธรรมชาติในการสร้างความรู้ ดังเช่น ประสบการณ์เกี่ยวกับความเจ็บปวดอันเป็นธรรมชาติ คือ สิ่งที่เป็น ฐานให้เกิดการพูดหรือการกระทำที่เป็นความเจ็บปวด

คำวิจารณ์อีกประการหนึ่ง คือ ทศณะแบบสิ่งสร้างทางสังคมแบบอย่างชั่วคราว (social constructionist) ไม่ช่วยเราในการบ่งชี้ถึงแหล่งอำนาจในการสร้างรู้นั้น

ความรู้สร้างอำนาจ แต่มีแหล่งอภิสติธิของความรู้หรือไม่

ฟอกซ์ เคลเลอร์ (Fox Keller) อธิบายเรื่องอำนาจ ในการสร้างความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์และ ความรู้ทางการแพทย์ และเธอได้ระบุแหล่งแห่งอำนาจ ลองย้อนไปดูราชสมาคมแห่งอังกฤษก็จะเห็น ตัวอย่างที่ชายมีอภิสติธิเหนือหญิง ในปี ค.ศ. 1662 มีการสถาปนาสิทธิอำนาจที่ได้รับการรับรองทางสังคม ที่อนุญาตให้สุภาพบุรุษ (หรือชายคนอื่นที่ได้รับเชิญ) มาอภิปรายธรรมชาติ ปรัชญา และการแพทย์ โดยแยกประเด็นอภิปรายเหล่านี้แยกออกจากการเมืองและศาสนา

ฟอกซ์ชี้ว่า การกล่าวอ้างของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ว่า ความเป็นวัตถุวิสัยและเป็นอิสระจากผู้สังเกตการณ์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์เป็นการบดบังอคติทางเพศ ซึ่งเป็นลักษณะของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ มีพื้นฐานอยู่ที่การแบ่งงานทางสติปัญญาและอารมณ์ ทั้งนี้ความเป็นกลาง เหตุผล และจิตเป็นเพศชาย ส่วนความรู้สึกและธรรมชาติเป็นเพศหญิง วิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับการแยกอย่างเด็ดขาดระหว่างองค์ประธาน (subject) และกรรม (object) และทำที่สุดเกี่ยวข้องกับการที่จิตครอบงำเป็นใหญ่เหนือธรรมชาติ ผลที่ได้คือแนวคิดเฉพาะเจาะจงเรื่อง วิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับชายมากกว่าหญิง

การเน้นสภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์และสังคมของการสืบเสาะเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นการบ่งชี้ถึงสหสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์และแหล่งความรู้อื่น ๆ และค่านิยมที่เฉพาะเจาะจงของสภาพการณ์เหล่านี้ ดังเช่นที่ฟอกซ์ เคลเลอร์ อภิปรายว่า พันธกิจร่วมกันของนักวิทยาศาสตร์ประการหนึ่ง คือความเชื่อมั่นว่ามีความรู้เรื่องโลกธรรมชาติ โดยเป็นความรู้ที่ไว้วางใจได้ 2 เงื่อนไขในการปฏิบัติภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ได้แก่ การทำซ้ำได้ในทางการทดลอง (experimental replicability) และความสมเหตุสมผลเชิงตรรกะ (logical coherence)

คำตัดสินเกี่ยวกับว่า ปรากฏการณ์ไหนมีค่าพอในการศึกษา ข้อมูลประเภทใดที่มีความสำคัญ และการบรรยายหรือทฤษฎีที่ใช้ ข้อมูลทฤษฎีใดที่มีคุณค่า น่าพึงพอใจ มีประโยชน์ และน่าเชื่อถือมากที่สุด นั้นขึ้นอยู่กับอย่างมากกับปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และสังคม ของผู้ที่ทำการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ

เคลเลอร์มองว่า ความรู้นั้นมีอคติทางเพศ โดยโครงสร้างทางสังคมที่ความรู้นั้นถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยโครงสร้างดังกล่าว ในการสร้างความรู้นั้นมีอคติทางเพศ เนื่องจากผู้หญิงถูกกันออกจากการเข้าถึงการเรียนรู้ทางการแพทย์ในช่วงเวลาหนึ่งของประวัติศาสตร์ จนในภายหลังผู้หญิงได้รับอนุญาตให้เป็นผู้แพทย์ได้ ความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้น ทรงอิทธิพลยิ่งกว่าความรู้แบบสามัญสำนึก แม้ว่าความรู้แบบสามัญสำนึกนั้น เมื่อนำมาศึกษาอย่างจริงจังแล้วเป็นความรู้ที่หนักแน่นและเป็นความรู้แบบวิทยาศาสตร์ก็ตาม แต่เมื่อยังไม่ได้นำมาพิสูจน์จนเป็นที่ยอมรับ ก็จะมีสถานะที่ด้อยกว่าความรู้ที่วงการวิทยาศาสตร์ให้การรับรองอย่างเป็นทางการ ทฤษฎีและหลักฐานสำหรับทฤษฎีไม่ได้เชื่อมโยงกันโดยแท้ แม้เมื่อหลักฐานสำหรับทฤษฎีถูกทำลายตัวทฤษฎีอาจยังคงได้รับการยอมรับ

แม้โครงสร้างจะตีกรอบขอบเขตและจำกัดการตัดสินใจและการตีความของปัจเจกบุคคล ผู้กระทำการ (agency) ที่เป็นปัจเจกบุคคล และรวมหมู่ก็สามารถทำลายและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างได้ ด้วยการสร้างวิกฤติขึ้นมาเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเดิม ดังเช่น ในช่วงที่ผู้หญิงในอังกฤษถูกห้ามไม่ให้ปฏิบัติการทางเวชกรรม ผู้หญิงบางคนในชนชั้นที่ทางสังคมที่มีอิทธิพลได้กดดันให้เปลี่ยนโครงสร้างให้

ยอมรับผู้หญิงเป็นแพทย์ได้สำเร็จ ซึ่งก็คือกรณีการเคลื่อนไหวของ Elizabeth Garrett และ Sophia Jex-Blake ทั้งสองท่านนี้ได้กดดันให้มหาวิทยาลัย โรงเรียนแพทย์ ยอมรับผู้หญิง เป็นต้น

ความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ไม่ได้ขัดแย้งกับความรู้ทางสังคมศาสตร์หรือความรู้แบบสามัญสำนึก อันที่จริงแล้ว ความรู้เหล่านี้สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ วิทยาศาสตร์ตั้งต้นมาจากวิธีการใหม่ในการให้เหตุผลและพิสูจน์ความรู้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นความรู้ประเภทสามัญสำนึกที่วิทยาศาสตร์เข้าไปศึกษา โดยชัดเจนว่ามีจุดยืนอย่างเป็นวัตถุนิยมที่เด่นชัด อย่างไรก็ตาม นักวิทยาศาสตร์เป็นสมาชิกของสังคม และสังคมที่เขาอยู่กำหนดระเบียบและวางข้อจำกัดให้กับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่พวกเขาสร้างขึ้นมา ฉะนั้น จากจุดนี้ วิทยาศาสตร์ไม่ได้แยกออกจากสังคม แต่วิทยาศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

วิทยาศาสตร์และสังคม

วิทยาศาสตร์และการแพทย์ คล้ายกันในด้านที่ทั้งสองประเภทต่างเป็นปฏิบัติการ (practices) ซึ่งหมายถึง กิจกรรมของวิชาชีพที่ผูกมัดผู้ปฏิบัติให้ดำเนินไปตามความคาดหวังและกฎเกณฑ์ หลักศีลธรรมทางการแพทย์ที่มีเป็นครั้งแรกในตะวันตก คือ คำปฏิญาณของฮิปโปเครติส ซึ่งยังคงเป็นหลักศีลธรรมที่วงการแพทย์ยึดถืออยู่ตลอด ซึ่งเป็นสัญญาณระหว่างผู้สอนและผู้ฝึกหัดทางการแพทย์ โดยการฝึกหัดนั้นเป็นระบบความรู้ความเชี่ยวชาญที่ต้องผ่านการฝึกฝนเป็นการเฉพาะ ไม่ได้ใช้เพียงสามัญสำนึกทั่วไป อีกทั้งระบบการฝึกหัดนี้แยกแตกต่างจากวิทยาศาสตร์ เนื่องจากระบบการฝึกหัดทางการแพทย์ไม่ได้วางอยู่บนการสังเกตและการทดลองอย่างเป็นระบบในแบบที่วิทยาศาสตร์เป็น ธรรมเนียมประเพณีทางการแพทย์ที่ได้รับการยึดถือได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งแห่งความรู้ทางการแพทย์ด้วย การแพทย์เป็นงานฝีมือและเป็นปฏิบัติการ (การประกอบโรคศิลป์) ขณะที่นักวิทยาศาสตร์ไม่ใช่ศิลปิน เพราะวิทยาศาสตร์ใช้ทฤษฎี การสังเกต และการทดลอง ในการสร้างความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับโลกที่เราอาศัยอยู่ แต่วิทยาศาสตร์เหมือนการแพทย์ ในแง่ที่ประกอบด้วยความรู้ วิธีการ และทักษะที่จะต้องได้รับการฝึกฝนเรียนรู้ ปัจจุบัน นักวิทยาศาสตร์ที่ทำงานเป็นวิชาชีพ ต้องทำวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นจากตรงนี้จึงชัดเจนว่า นักวิทยาศาสตร์เหมือนกับแพทย์ตรงที่ต้องมีทักษะในการทำวิจัยตามแบบแผนธรรมเนียมทางวิชาการ ปัจจุบันระบบการจัดพิมพ์งานวิชาการและแบบแผนการฝึกหัดที่มีการกำหนดไว้เป็นแนวทางที่ชัดเจนทำให้การวิพากษ์วิจารณ์ หรือล้มล้างความเชื่อแบบเดิม ๆ ที่ได้รับการยึดถือต่อ ๆ กันมาอย่างเหนียวแน่นทำได้ยากมาก ปัจจุบันวิทยาศาสตร์มีลักษณะเป็นภาคปฏิบัติยิ่งกว่าในอดีต และประโยชน์ที่สัมพันธ์กับปฏิบัติการนี้ทำให้การมีแนวการวิเคราะห์ที่เป็นวัตถุนิยมและตั้งข้อสงสัยต่าง ๆ ทำได้ยาก

วิทยาศาสตร์ การเมือง และสื่อ

ความรู้และอำนาจสัมพันธ์ระหว่างกัน กลุ่มภายในสังคมเข้าถึงความรู้อันเป็นวิทยาศาสตร์ได้แตกต่างกัน กลุ่มหนึ่งอาจจะใช้อำนาจในการกีดกันอีกกลุ่มหนึ่ง แต่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการอธิบายไม่ได้ถูกจำกัดไว้เพียงแค่วารสารทางวิชาการ แต่โดยทั่วไปแล้ว หลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น

โชติสา ขาวสนิท

ถูกนำมาใช้สนับสนุน หรือโจมตีทัศนคติแบบสามัญสำนึก นโยบายรัฐบาล หรือประเด็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการอภิปรายโต้แย้งสาธารณะ

องค์ความรู้ต่าง ๆ เช่น การแพทย์ หรือการเมือง อาศัยสิทธิอำนาจจากสถาบันทางสังคมที่ประกอบขึ้นจากโครงสร้างชุมชน โดยมีระบบการฝึกหัดฝึกฝน และระบบการตรวจสอบตรวจทานจากเพื่อนร่วมวงการวิชาชีพเดียวกัน องค์ความรู้เหล่านี้เป็นโครงสร้างที่จำกัดควบคุมและจัดระเบียบความรู้ของบุคคลที่ทำงานอยู่ภายในโครงสร้างนั้น ดังนั้น ความรู้ทางการแพทย์ก็มีนัยความหมายทางการเมืองด้วยในทางกลับกัน การแบ่งความรู้เป็นสาขาวิชาเฉพาะส่วนที่แยกต่างหากจากกันนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นได้จริง แต่ด้วยโครงสร้างทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อคติของการแบ่งองค์ความรู้แยกเป็นสาขาวิชาเฉพาะ และการแข่งขันระหว่างสาขาวิชาที่ต่างต่างนั้น เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

สรุป

โดยสรุปมีประเด็นที่ผู้เขียนนำเสนอไว้สามประเด็นดังนี้

ประการแรก กระทั่งทุกวันนี้ โดยส่วนใหญ่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์นั้นจะถูกส่งผ่านระบบการฝึกฝนฝึกหัดตามประเพณี

ประการที่สอง การจำกัดความรู้ทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์สามารถสร้างชุมชนเฉพาะพิเศษที่อ้างตนเองไว้อย่างต่อเนื่อง

ประการที่สาม การตัดสินใจเกี่ยวกับหนทางเข้าถึงและการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์นั้น มีแนวโน้มที่จะมีพื้นฐานอยู่ที่ปัจจัยภายนอกวิทยาศาสตร์และการแพทย์ บ่อยครั้งปัจจัยสำคัญอยู่ที่กลุ่มการเมืองที่เป็นกลุ่มครอบงำเป็นใหญ่